

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 582/2022-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditiša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Vierou Novákovou, Janka Kráľa 7, Banská Bystrica, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 41 Ek 1183/2020 z 10. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 41 Ek 1183/2020 z 10. januára 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 41 Ek 1183/2020 z 10. januára 2022 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 582/2022-14 z 24. novembra 2022 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 41 Ek 1183/2020 z 10. januára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), zrušenia napadnutého uznesenia a vrátenia veci okresnému súdu na ďalšie konanie, ako aj priznania náhrady trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení oprávnenej v exekučnom konaní vedenom okresným súdom pre vymożenie peňažnej pohľadávky proti povinnému. Exekučné konanie je vedené na podklade právoplatného exekučného titulu, ktorým je notárska zápisnica č. k. N 117/2012, Nz 22233/2012, NCRIs 22694/2012 z 20. júna 2012 spísaná JUDr. Silviou Kováčikovou, notárkou, A. Bernoláka 6, Ružomberok. Poverený súdny exekútor vydal 11. januára 2021 upovedomenie o začatí exekúcie, ktoré doručil povinnému. Následne bol 29. januára 2021 v zákonnej 15-dňovej lehote súdnemu exekútorovi doručený návrh povinného na zastavenie exekúcie s odôvodnením, že proti jeho osobe bol uznesením okresného súdu č. k. 8 OdK 317/2018 z 3. januára 2019 (právoplatným a vykonateľným 11. januára 2019) vyhlásený konkurz spolu s oddĺžením, ktorým bol zbavený všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze, a to v rozsahu, v akom nebudú v konkurze uspokojené. Okresný súd uznesením z 9. augusta 2021 vydaným vyššou súdnou úradníčkou exekúciu podľa § 61k ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) v časti vymożenia úrokov z omeškania vo výške špecifikovanej v petite zastavil (výrok I), návrh povinného na zastavenie exekúcie vo zvyšnej časti zamietol (výrok II) a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania v súvislosti s návrhom povinného na zastavenie exekúcie (výrok III). Sťažnosť sťažovateľky (oprávnenej) proti výrokom I a III predmetného uznesenia okresný súd napadnutým uznesením z 10. januára 2022 vydaným sudkyňou zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka s čiastočným zastavením exekúcie v časti príslušenstva nesúhlasí a v postupe okresného súdu vidí porušenie ňou označených práv. Poukazuje na to, že napadnuté uznesenie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, keďže okresný súd nesprávne aplikoval § 166b ods. 1 písm. a) a § 166c ods. 1 písm. a) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“). Podľa názoru sťažovateľky napriek tomu, že pohľadávka je oddĺžením nedotknutá, vzťahuje sa na ňu § 166b ods. 1 písm. a) zákona o konkurze, a teda pohľadávka je, čo sa týka príslušenstva, čiastočne nevymáhateľná. Proti povinnému je nevymáhateľné príslušenstvo, ktoré presahuje 5 % istiny pohľadávky za každý kalendárny rok, preto bol okresný súd povinný podľa § 167f ods. 2 v spojení s § 166b ods. 1 písm. a) zákona o konkurze exekúciu zastaviť v časti úrokov z omeškania prevyšujúcich 5 % ročne. Okresný súd však exekúciu zastavil v časti celých úrokov z omeškania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti. Podpredseda okresného súdu predložil ústavnému súdu vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá v rámci svojho podania obsahlo citovala z vyjadrení sťažovateľky v konaní pred okresným súdom a následne z odôvodnenia ústavnej sťažnosti a v závere stručne uviedla, že *„sudca vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti má za to, že v danom prípade je možno dospieť aj k záveru, ktorý predostrela sťažovateľka ústavnej sťažnosti. Samotné posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti však ponecháva na úvahe Ústavného súdu Slovenskej republiky.“*

III.2. Replika sťažovateľky:

5. Vyjadrenie okresného súdu doručil ústavný súd sťažovateľke, ktorá v podstatnom uviedla, že v plnom rozsahu trvá na svojej podanej ústavnej sťažnosti. Dôvodnosť ňou podanej ústavnej sťažnosti potvrdil podľa jej názoru aj okresný súd, keďže *„zákonná sudkyňa v závere svojho vyjadrenia uviedla, že v danom prípade je možné dospieť aj k záveru, ktorý som predostrela vo svojej ústavnej sťažnosti.“*

6. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k týmto označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

8. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, IV. ÚS 292/04) je súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku. Aj vo výkone rozhodnutia alebo v súdnej exekúcii sa musí každému zaručiť prístup k súdnej ochrane, ak splní predpoklady ustanovené zákonom. K naplneniu záruk na prístup k súdnej ochrane v zmysle citovaného článku ústavy dochádza až vtedy, keď uplatnené právo je efektívne vykonané. Efektívnosť výkonu tohto základného práva vyžaduje, aby všeobecný súd konal objektívne, vylúčil náhodné alebo svojvoľné uplatnenie zákonných možností na rozhodnutie a ak prijme konečné rozhodnutie, vychádzal z toho, čo objektívne zistil, a preto pri postupe všeobecných súdov treba dbať na to, aby účastníkom exekučného konania zabezpečili taký prístup k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný bez primeraných a objektívne zdôvodniteľných okolností.

10. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 209/04).

11. Po preskúmaní napadnutého uznesenia však ústavný súd dospel k záveru, že jeho vydaním okresný súd spomínané záruky nenaplnil.

12. Ako už bolo načrtnuté, predmetom ústavnej sťažnosti je aplikácia zákona o konkurze v kontexte Exekučného poriadku. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti úplne identicky opakuje argumentáciu, ktorú uplatnila už v sťažnosti proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky o čiastočnom zastavení exekúcie. V bodoch 34 až 36 odôvodnenia uznesenia vydaného vyššou súdnou úradníčkou 9. augusta 2021 okresný súd špecifikoval dôvody a výšku, v ktorej zastavil exekúciu v časti vymáhania úroku z omeškania. V bodoch 4 až 6 odôvodnenia napadnutého uznesenia vydaného sudkyňou okresný súd citoval výrok a odôvodnenie uznesenia okresného súdu vydaného vyššou súdnou úradníčkou a následne uviedol obsah sťažnosti podanej sťažovateľkou proti tomuto uzneseniu a vyjadrenie povinného k nej. V bodoch 14 a 15 odôvodnenia napadnutého uznesenia sa s tvrdeniami sťažovateľky uplatnenými v sťažnosti (a identickými s ňou uplatnenými v ústavnej sťažnosti) vysporiadal takto: *„Po preskúmaní sťažnosti oprávnenej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sudca dospel k záveru, že táto bola podaná včas, ale je v celom rozsahu nedôvodná. Skutkový stav v napadnutom uznesení bol vyšším súdnym úradníkom zistený správne, z takto zisteného skutkového stavu bol vyvodený správny právny záver, ktorý bol náležitým spôsobom odôvodnený. Preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia, aplikujúc pritom ustanovenie § 202 ods. 2 Exekučného poriadku. Zároveň na doplnenie poznamenáva, že podstatou podanej sťažnosti, je tvrdenie oprávnenej, že súd zastavil exekúciu v časti celých úrokov z omeškania, pričom mal zastaviť len v časti prevyšujúcich 5 % ročne z jednotlivých súm. Uvedené tvrdenie oprávnenej nie je v súlade so sťažnosťou napadnutým uznesením, nakoľko súd v súlade s § 166b ods. 1 písm. a) ZKR zastavil*

exekúciu iba v časti úrokov z omeškania prevyšujúcich 5 % ročne (porovnaj vo výrokovej časti „0,04 % denne zo sumy“) a vo zvyšnej časti v súlade s § 166b ods. 1 písm. b) ZKR exekúciu na vymáhanie úroku z omeškania po rozhodujúcom dni zastavil.“

13. Odôvodnenie rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka napadnutého sťažnosťou a odôvodnenie rozhodnutia sudcu o takejto podanej sťažnosti nemožno posudzovať izolovane. Odpovede vyplývajúce z týchto oboch rozhodnutí musia jasne a zrozumiteľne podať odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

14. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti tvrdí, že proti povinnému je nevymáhateľné príslušenstvo, ktoré presahuje 5 % istiny pohľadávky za každý kalendárny rok, preto bol okresný súd povinný exekúciu v tejto časti zastaviť, avšak k zastaveniu došlo v časti celých úrokov z omeškania, v dôsledku čoho okresný súd zasiahol do jej práv.

15. Okresný súd na takto predostretú argumentáciu sťažovateľky v napadnutom uznesení poukazuje na odôvodnenie rozhodnutia napadnutého sťažnosťou a tvrdí, že k zastaveniu exekúcie došlo len v časti úrokov, ktoré presahujú 5 % istiny pohľadávky za každý kalendárny rok bez toho, aby sa touto argumentáciou sťažovateľky bližšie zaoberal (bod 12 tohto odôvodnenia). Následne však v rámci svojho vyjadrenia k ústavnej sťažnosti (bod 4 tohto odôvodnenia) pripúšťa aj výklad uplatnený sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti (a teda aj v sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky), ktorý je v rozpore s výkladom vyplývajúcim zo záveru odôvodnenia napadnutého uznesenia.

16. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia zistil, že okresný súd síce aplikoval na vec relevantné ustanovenia správneho právneho predpisu [§ 166b ods. 1 písm. a) zákona o konkurze], avšak jeho interpretáciu v rámci odôvodnenia napadnutého uznesenia nedotiahol do konca, keďže z neho jednoznačne nevyplýva, v akej časti okresný súd exekúciu zastavil (čo pripúšťa aj okresný súd). V tomto smere nie je preto napadnuté uznesenie okresného súdu odôvodnené ústavne udržateľne, keďže okresný súd nedal jasnú odpoveď na podstatnú a relevantnú námietku sťažovateľky, a to v akom rozsahu je exekúcia v časti vymáhania úrokov z omeškania zastavená, a táto skutočnosť v konečnom dôsledku zakladá nepreskúmateľnosť a zmätočnosť ním vydaného uznesenia. Okresný súd v napadnutom uznesení nezohľadnil už citované východiská ochrany základných práv a slobôd, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanej sťažnosti nemožno hodnotiť inak ako odporujúci obsahu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru v pomerne vypuklej miere. Túto okolnosť nemohol ústavný súd ignorovať, aj keď ide o rozhodnutie vydané vo vykonávacom konaní. Vykonávateľom exekúcie je súdny exekútor a pre toho je určujúce mať jednoznačne určitelný rozsah, v akom má exekúciu vykonať, pričom vo veci sťažovateľky nemal možnosť do rozhodovania súdu o čiastočnom zastavení exekúcie zasiahnuť. Naproti tomu okresný súd rozhodujúci o prípadnom konečnom osude časti exekúcie zo svojej pozície túto možnosť aj povinnosť má a nemôže na ňu rezignovať vydaním rozhodnutia, ktoré nespĺňa základné atribúty náležitého odôvodnenia rozhodnutia, a delegovať (v rozpore s princípom subsidiarity) rozhodovanie o námietkach uplatnených sťažovateľkou proti rozhodnutiu vydanému vyššou súdnou úradníčkou na ústavný súd (bod 12 tohto odôvodnenia).

17. Sumarizujúc už uvedené závery, ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v miere dosahujúcej ústavnoprávnu intenzitu (bod 1 výroku nálezu).

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

18.1. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

19. V danom prípade bolo potrebné vysloviť porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v ďalšom tak zrušiť napadnuté uznesenie okresného súdu z 10. januára 2022 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. V ďalšom konaní je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 134 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom súde), znamenajúcim potrebu náležite sa vysporiadať s argumentáciou sťažovateľky uplatnenou v sťažnosti podanej proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky pri opätovnom rozhodovaní o tejto sťažnosti, rešpektujúc pritom obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené (bod 16 tohto odôvodnenia). Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde; bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

20. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

21. V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

22. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľke v rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky.

23. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2022 predstavuje sumu 193,83 eur a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) sumu 11,63 eur. Za dva úkony tak prináleží suma 387,66 eur a režijný paušál za dva úkony v sume 23,26 eur, čo spolu predstavuje sumu 410,92 eur, ktorú ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 82,18 eur, pretože právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľkou DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania v sume 493,10 eur (bod 3 výroku nálezu). Náhradu za tretí úkon právnej služby – vyjadrenie z 18. januára 2023 ústavný súd nepriznal, pretože obsah doručeného vyjadrenia nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci (bod 4 výroku nálezu).

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

25. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu